

भारतीय संविधाना विरोधात कारवाया करण्यापासून उच्च शिक्षण सचिव व उच्च शिक्षण संचालक यांना महाराष्ट्रात कोणीच रोखू शकत नाही काय ?

- प्रा.बी.टी.देशमुख

माजी विधान परिषद सदस्य व महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाचे माजी अध्यक्ष

१. शास्त्रीय परिभाषेमध्ये सत्ताधारकांचे दोन प्रकार सांगितले जातात ते म्हणजे विधिमय सत्ताधारक (De Jure Authority) व वास्तविक (De Facto Authority) सत्ताधारक. घटनेने, कायद्याने दिलेले अधिकार वापरणारे सत्ताधारक हे विधिमय सत्ताधारक म्हणून ओळखले जातात. कायद्याने किंवा घटनेने अधिकार दिलेले नसतांना सुद्धा जेव्हा असे अधिकार वापरले जातात त्यावेळेला असा अधिकार वापरणाराला वास्तविक सत्ताधारक असे म्हणता येईल. महाराष्ट्र राज्याच्या उच्च शिक्षण विभागात त्या विभागाचे सचिव आणि उच्च शिक्षण संचालक हे कायद्याने किंवा घटनेने त्यांना न दिलेले अधिकारसुद्धा वापरतात. तेव्हा ते वास्तविक सत्ताधारक म्हणून कुप्रसिद्ध होतात. असा प्रकार गेल्या काही वर्षात सातत्याने दिसून येत आहे.

२. या अगोदरचे एखादे दुसरे उदाहरण या संदर्भात नमूद करणे आवश्यक वाटते. सहावा वेतन आयोग लागू करण्याच्या बाबतीत निर्णय घेण्याचा अधिकार हा राज्याच्या मंत्रीमंडळाचा अधिकार होता व आहे. त्याप्रमाणे राज्यमंत्रीमंडळाने दिनांक २३ जुलै २००९ रोजी झालेल्या बैठकीत विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या वेतनश्रेण्या महाराष्ट्रात लागू करण्यासंदर्भात "राज्यातील विद्यापीठे व महाविद्यालये/संस्था यामधील शिक्षक व इतर समकक्ष पदांना केंद्रशासनाप्रमाणे (यूजीसी योजना) लागू करण्याचा" निर्णय घेतला. मात्र राज्याच्या उच्च शिक्षण सचिवांनी दिनांक २४ जुलै २००९ रोजी महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाच्या अध्यक्षांना एक पत्र पाठवून "राज्य मंत्रीमंडळाने दिनांक २३ जुलै २००९ रोजी राज्यशासकीय कर्मचाऱ्यांप्रमाणे दिनांक १ जानेवारी २००६ पासून सहावा वेतन आयोग लागू करण्याबाबत निर्णय घेतला आहे" असे कळविले. खरे म्हणजे विधिमय सत्तेने घेतलेला निर्णय लपवून ठेऊन वास्तविक सत्तेने म्हणजे उच्च शिक्षण सचिवांनी आपण स्वतः घेतलेला निर्णय महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाच्या अध्यक्षांना कळविला होता. महासंघाच्या नेतृत्वाखाली फार मोठे आंदोलन झाल्यावर विधिमय सत्तेने घेतलेला विधिमय निर्णय दिनांक ३१ जुलै २००९ रोजीच्या पत्रान्वये महासंघाला कळविण्यात आला.

३. सन १९९१ ते २००० या काळात भरती झालेल्या नेट-सेट मुक्त शिक्षकांना सहाव्या वेतन आयोगातील कोणतीही वेतनश्रेणी (तळातली सुद्धा) द्यावयाची नाही असा निर्णय मंत्रीमंडळाने घेतलेला नसतांना उच्च शिक्षण सचिवांनी

त्यांच्या पातळीवर निर्णय घेऊन त्याप्रमाणे दिनांक १२ ऑगस्ट २००९ रोजीचा शासननिर्णय सुद्धा निर्गमित केला होता. हा विधिमय सत्तेने घेतलेला निर्णय नव्हता, तर उच्च शिक्षण सचिव या उच्च पदस्थ अधिकाऱ्याच्या नेतृत्वाखालील वास्तविक सत्तेने घेतलेला तो निर्णय होता. त्यावरून महाराष्ट्राच्या उच्च शिक्षण क्षेत्रामध्ये तीव्र असंतोषाचे वातावरण निर्माण झाले. दिनांक २० ऑगस्ट २००९ रोजी मा.मुख्यमंत्र्यांच्या दालनामध्ये महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाच्या कार्यकारी मंडळाला चर्चेसाठी बोलाविण्यात आले. बैठकीला मा.उच्च शिक्षणमंत्री हजर होते. वित्त सचिव व विधी सचिव सुद्धा वेळेवर हजर होते. पण उच्च शिक्षण सचिव हे वीस मिनिटे बैठकीला उशीरा आले. विधिमय सत्तेने निर्णय घेतलेला नसतांना नेट-सेट बाबतीत सचिवांनी चुकीचा निर्णय घेतला व तसा शासननिर्णयसुद्धा काढला ही गोष्ट महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाच्या वतीने मा.मुख्यमंत्र्यांच्या लक्षात आणून देण्यात आली. तेव्हा त्या सभेतच मा.मुख्यमंत्र्यांनी उच्च शिक्षण सचिवांना असे विचारले की, "चौथ्या वेतन आयोगात या शिक्षकांना आपण बॉटम स्केल दिलेले होते, ही गोष्ट खरी आहे काय?" या प्रश्नाला "होय" असे उत्तर उच्च शिक्षण सचिवांनी दिले. त्यानंतर "पाचव्या वेतन आयोगाच्या अंमलबजावणीत या शिक्षकांना आपण बॉटम स्केल दिलेले होते, ही गोष्ट खरी आहे काय?" असे मा.मुख्यमंत्र्यांनी उच्च शिक्षण सचिवांना विचारले. त्यावर सुद्धा उच्च शिक्षण सचिवांना "होय" असे उत्तर देण्याशिवाय गती नव्हती.

४. त्यानंतर मा.मुख्यमंत्र्यांनी त्या सभेतच असे सांगितले की, "सहाव्या वेतन आयोगात या शिक्षकांना बॉटम स्केल दिले जाईल हे लहून घ्या. आता या प्रश्नावर चर्चा होणार नाही." या बैठकीतून बाहेर पडल्यानंतर आढ्यताखोरपणे "या बैठकीचे कार्यवृत्त तयार करणे हे माझ्या हातात आहे व ते मी तयार करणारच नाही" अशी भूमिका उच्च शिक्षण सचिवांनी घेतली. त्यानंतर दिनांक २१ ऑगस्ट व २५ ऑगस्ट २००९ रोजी मा.उच्च शिक्षण मंत्र्यांनी दोन वेळा महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाच्या कार्यकारी मंडळाशी चर्चा आयोजित केली. याचे कारण २० तारखेच्या बैठकीचे कार्यवृत्त न मिळाल्यामुळे आंदोलन सुरूच राहिले होते.

५. वेमुदत कामबंद आंदोलन सुरूच राहिल्यामुळे विद्यार्थ्यांचे होणारे शैक्षणिक नुकसान टाळण्यासाठी उच्च शिक्षणमंत्र्यांनी महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाच्या

The University Grants Commission (UGC) has the mandate to take steps for the promotion and co-ordination of university education and for determination and maintenance of standards of teaching, examination and research in Universities, Colleges and Institutions Deemed to be Universities (i.e. in Higher Educational Institutions or "HEIs").

(विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे दिनांक ४ जून २०१९ रोजीचे आदेश पहा)

Shortage of quality teaching faculty in Higher Education Institutions is a major concern and requires to be addressed immediately.

(विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे दिनांक ४ जून २०१९ रोजीचे आदेश पहा)

कार्यकारी मंडळाशी उपरोक्तप्रमाणे दोन वेळा बैठकांचे आयोजन केले. पण मुख्यमंत्र्यांच्या बैठकीचे कार्यवृत्त तयार होऊ द्यायचेच नाही असा निर्धार केलेले उच्च शिक्षण सचिव त्यातील एकाही बैठकीला उपस्थित राहिले नाहीत. बेमुदत कामबंद आंदोलन चालूच राहिले. पुन्हा उच्च शिक्षणमंत्र्यांनी दिनांक २६ ऑगस्ट २००९ रोजी महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाच्या कार्यकारी मंडळाला चर्चेसाठी बोलाविले. खुद्द उच्च शिक्षणमंत्र्यांनी उच्च शिक्षण सचिवांच्या विरोधात मुख्यमंत्र्यांकडे तक्रार केली. उच्च शिक्षण सचिवांनी अजूनही कार्यवृत्त तयार केलेले नाही व ते बैठकीला उपस्थित सुद्धा राहत नाहीत अशी ही तक्रार होती. मा.मुख्यमंत्र्यांनी मुख्य सचिवांना बोलावून असे सांगितले की, तुमच्या दालनात उच्च शिक्षणमंत्र्यांच्या अध्यक्षतेखाली बैठक घ्या व २० तारखेच्या बैठकीत ठरल्याप्रमाणे कार्यवृत्त तयार करून द्या. त्याप्रमाणे ही बैठक झाली. “महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाचे प्रतिनिधी व मा.मुख्य सचिव, प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण व संचालक, उच्च शिक्षण यांची मा. मंत्री, (उच्च व तंत्र शिक्षण) श्री.राजेशजी टोपे यांचे समवेत दिनांक २६ ऑगस्ट, २००९ रोजी झालेल्या बैठकीचे इतिवृत्त” या मथळ्याचे इतिवृत्त संघटनेच्या अध्यक्षाना त्याच दिवशी देण्यात आले. विधिमय सत्तेने विधिमय मागण्या मान्य केल्यामुळे महासंघाने त्याच दिवशी आंदोलन मागे घेतले.

६. उपरोक्त बैठक मुख्य सचिवांच्या दालनात झाल्यामुळे उच्च शिक्षण सचिवांना उपस्थित राहणे भाग पडले. बैठक सुरू होण्यापूर्वी उच्च शिक्षण सचिवांनी त्यादिवशी दिवसभर अनेक वृत्तपत्रात शासनाच्या वतीने आंदोलनाच्या विरोधात जाहिराती देण्याचे काम केले होते. दुसऱ्या दिवशीच्या वृत्तपत्रांमध्ये “४० ते ६९% पगार वाढवूनही अवाजवी आणि बेकायदा मागण्यांसाठी अध्यापकांचा संप” या मथळ्याच्या जाहिराती वास्तविक सत्ताधारकांतर्फे देण्यात आलेल्या होत्या.

७. आजचे विद्यमान उच्च शिक्षण सचिव व उच्च शिक्षण संचालक हे विधिमय सत्तेला पूर्णपणे बाजूला ठेऊन स्वतः अधिकार नसताना घटनाबाह्य व बेकायदेशीर आदेश पारित करित आहेत याची माहिती नमूद करण्यापूर्वी उपरोक्त उदाहरण नमूद केलेले आहे. विधिमय सत्ता (De Jure Authority) व वास्तविक सत्ता (De Facto Authority) या दोनमधील फरक दाखविण्यासाठी अगदी ताजे आणखी उदाहरण सांगायचे झाले तर ते पुढीलप्रमाणे नमूद करता येईल. राज्य मंत्रिमंडळाने म्हणजे विधिमय सत्तेने दिनांक ५ मार्च २०१९ रोजीच्या २१५ व्या बैठकीत विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या केंद्रशासनाने मान्य केलेल्या वेतनश्रेण्या महाराष्ट्रात लागू करण्याचा निर्णय घेतला. केंद्राची ५० टक्के मदत स्वीकारण्याचाही निर्णय घेतला व त्यासाठीच्या खर्चाला मान्यतासुद्धा

IN THE HIGH COURT OF JUDICATURE AT BOMBAY

CIVIL APPELLATE JURISDICTION

WRIT PETITION NO.8796 OF 2022

Radhika Nandkishor Mote**Petitioner** Vs. The State of Maharashtra & Ors.....**Respondents** • Mr. C.G. Gavnekar a/w. Mr. Ashutosh Gavnekar & Mr. Rohit Parab, for the Petitioner. • Mr. N.C. Walimbe, AGP for the Respondent-State. • Mr. Chetan G. Patil, for Respondent Nos.5 and 6.

CORAM : SUNIL B. SHUKRE & FIRDOSH P. POONIWALLA, JJ

DATE : 3rd OCTOBER, 2023

ORAL JUDGMENT :

{**PER : SUNIL B. SHUKRE, J.**}

1. Hseard. Rule. Rule is made returnable forthwith, by consent of learned counsel for the parties.

2. Mr. Gavnekar, learned Senior Counsel for the petitioner submits that facts of the present case in their material particulars are identical to the facts in the case of *Shri Ashok Laxman Sasthe & Ors. Vs. State of Maharashtra & Ors., Writ Petition No. 1669 of 2014, decided on 25th February, 2019*, and therefore, **this petitioner would also be entitled for consideration of her service rendered as Part Time Teacher for pensionary benefits** by applying Rule 57 of the Maharashtra Civil Services (Pension) Rules, 1982 (hereinafter referred to the Rules, 1982).

3. Learned AGP submits that even though the facts insofar as they relate to service rendered by the petitioner as Part Time Teacher are concerned, there is no doubt about them being same, **but what is important to know in the present case is the date on which the post the petitioner was rendering her service as Part Time Teacher became an aided post.** He points out from the record that this date is of 05.07.1994. **Therefore, according to the learned AGP, the petitioner should not be entitled to receive any benefits under Rule 57 of the Rules, 1982.**

4. **We are not inclined to accept the argument of learned AGP for the State for the reason that the question of pension or the reason being aided or not aided is not relevant for the purpose of calculating the partial service rendered by the Teacher, with a view to make a discrimination about eligibility of pensionary benefits in terms of Rule 57 of the Rules, 1982, and therefore, the argument is rejected.** Otherwise, as stated earlier, facts of this case are similar to those involved in the case of *Ashok Laxman Sasthe (supra)*, which itself relies upon the view taken by this Court in the case of *Jyoti Prakash Chougule Vs. State of Maharashtra & Ors., in Writ Petition No.2354 of 2012*. **That being so, this petition deserves to be allowed and we do so.**

5. **We direct that the continuous part time service as a Teacher rendered by the petitioner shall be counted for the purpose of pension in terms of Rule 57 of the Rules, 1982 in particular Note 1 thereof, and accordingly, pensionary benefits shall be made available to the petitioner within a period of twelve weeks from the date of receipt of this order.**

6. We also direct the respondents to transfer the amount contributed by the petitioner from DCPS scheme to Provident Fund Account (PF) within a period of twelve weeks from the date of receipt of this order.

7. Rule is made absolute in the above terms.

8. Writ Petition is disposed of accordingly.

[**SUNIL B. SHUKRE, J.**] [**FIRDOSH P. POONIWALLA, J.**]

दिली. तो निर्णय शब्दशः पुढीलप्रमाणे:-

“सातवा वेतन आयोग लागू केल्यामुळे अकृषि विद्यापीठे व संलग्नित अशासकीय अनुदानित महाविद्यालयातील सुमारे २६ हजार ७४१ शिक्षक व शिक्षक समकक्ष पदावरील कर्मचाऱ्यांना याचा लाभ होणार आहे. वेतन आयोगातील तरतुदी १ जानेवारी २०१६ पासून लागू केल्याने ३१ मार्च २०१९ पर्यंत २५८४ कोटी ४७ लाख एवढा वाढीव खर्च येणार असून त्यामध्ये राज्य शासनाचा ५० टक्के हिस्सा व केंद्र शासनाचा ५० टक्के हिस्सा आहे. या खर्चास मान्यता देण्यात आली असून १ एप्रिल २०१९ नंतर येणाऱ्या ८०० कोटी रुपयांच्या वाढीव खर्चासही मान्यता देण्यात आली आहे.”

मंत्रिमंडळाचा असा निर्णय असतांना उच्च शिक्षण विभागातील अधिकाऱ्यांनी याबाबतचा ८ मार्च २०१९ रोजीचा शासननिर्णय काढतांना केंद्राच्या योजनेतील काही बाबी पूर्णपणे वगळून टाकल्या. मूळ योजनेत नसलेल्या आगावूच्या बाबी त्या शासननिर्णयामध्ये घुसाडल्या. खरे पाहता या ठिकाणी राज्याचे मंत्रीमंडळ हीच विधिमय सत्ता आहे. प्रत्यक्ष शासननिर्णय काढतांना ज्या कुणी कारकुनांनी थकवाकी देण्याच्या तरतुदी व इतर काही तरतुदी शासननिर्णयातून वगळून टाकल्या, ते जे कोणी असतील त्यांची मिळून वास्तविक सत्ता तयार होते.

८. भारतीय संविधानातील कलम २५४ चा भंग करून आपल्या अपकृत्यावर पांघरुण घालण्याचा प्रयत्न निरंतरपणे महाराष्ट्राचे उच्च शिक्षण सचिव व उच्च शिक्षण संचालक करीत आहेत. याचे तपशील जाणून घेणे आवश्यक आहे. कलम २५४ मध्ये स्पष्टपणे अशी तरतूद आहे की, केंद्रशासनाने केलेले विधीविधान (उपविधानासह) आणि राज्यशासनाने केलेले विधीविधान (उपविधानासह) यामध्ये जर विसंगती निर्माण झाली असेल तर विसंगतीच्या प्रमाणात राज्यशासनाचे विधीविधान हे निष्प्रभ होईल व केंद्राच्या विधीविधानाप्रमाणे कारवाई करावी लागेल. पण ही गोष्ट मान्य करायला उच्च शिक्षण सचिव व उच्च शिक्षण संचालक तयार नाहीत. घरगुती पद्धतीने कलम २५४ दुरुस्त करून घेऊन आम्ही केंद्राच्या विधीविधानाविरुद्ध राज्यात उपविधान निर्गमित करू शकतो अशी भूमिका त्यांनी घेतलेली आहे.

९. उच्च शिक्षण सचिव व उच्च शिक्षण संचालक यांच्या दुर्दैवाने दिनांक ३ मार्च २०२२ रोजी मा.सर्वोच्च न्यायालयाने याबाबतच्या प्रकरणात (W.P.No.1525 of 2019) निर्णय दिला असून कायद्याची अंतिम स्थिती निश्चित करून दिलेली आहे. राज्याच्या कायद्यातील तरतुदी ह्या यूजीसी रेग्युलेशनच्या विरोधात असतील तर त्या निष्प्रभ होतील असा हा निर्णय आहे. निवड समिती ही यूजीसी रेग्युलेशनप्रमाणे रचित न करता सरदार वल्लभाई पटेल विद्यापीठ कायदा, १९५५ या गुजरात सरकारच्या कायद्यातील तरतुदीप्रमाणे रचित करण्यात आली आणि त्यामुळे कुलगुरुंची नेमणूक ही घटनाबाह्य व बेकायदेशीर आहे म्हणून ती रद्द करण्यात येत आहे असा निर्णय या प्रकरणी मा.सर्वोच्च न्यायालयाने दिला.

१०. यूजीसी रेग्युलेशनची ही वरिष्ठता महाराष्ट्र राज्याच्या मा.राज्यपालांनी, मा.मुख्यमंत्र्यांनी, मंत्रीमंडळाने व विधीमंडळाने मान्य केली व महाराष्ट्रातील विद्यापीठ कायद्यामध्ये तशा दुरुस्त्या करण्यात आल्या. एवढे सारे महाभारत घडून गेल्यानंतरसुद्धा विधीमय सत्तेने घेतलेला हा निर्णय उच्च शिक्षण विभागाचे सचिव व उच्च शिक्षण संचालक मान्य करायला तयार नाहीत. “विद्यापीठातून व महाविद्यालयातून उपलब्ध असलेल्या शिक्षकीय पदांपैकी ९० टक्के जागा ह्या कायमस्वरूपी भरल्या गेल्या पाहिजेत व कंत्राटी पद्धतीने भरावयाच्या शिक्षकांच्या जागांची संख्या १० टक्क्यांपेक्षा जास्त असता कामा नये” असे बंधन यूजीसी रेग्युलेशनने घालून दिलेले असतांना उच्च शिक्षण विभागाचे सचिव व संचालक ही गोष्ट मान्य करायला तयार नाहीत. त्यामुळे राज्याला फार मोठे नुकसान सहन करावे लागू शकते याचा त्यांना अंदाज असू नये ही अतिशय दुःखद गोष्ट आहे.

११. जवळ जवळ पाच वर्षांपूर्वी दिनांक ४ जून २०१९ रोजी विद्यापीठ अनुदान आयोगाने “Guidelines for Recruitment of Faculty in Universities, Colleges and Institutions Deemed to be Universities” या विषयावर एक परिपत्रक निर्गमित केले असून नेमणूक

महाराष्ट्र शासन : सहसंचालक (उच्च शिक्षण), नागपूर विभाग

जुने मॉरीस कॉलेज इमारत परिसर, नागपूर

E-mail : jdheggp@rediffmail.com Fax No. 0712-2554210 Phone No. 0712-2561713

क्रमांक : उशिनाग/वे.प./५८९५/२०२२

दिनांक : १५.०९.२०२२

सुधारित

प्रति,

मा.शिक्षण संचालक, उच्च शिक्षण, म.रा. पुणे-०१

विषय : याचिका क्र. १९१३/२०१३ - महाराष्ट्र फेडरेशन ऑफ युनिव्हर्सिटी अँड कॉलेज टिचर्स विरुद्ध महाराष्ट्र शासन व इतर.

संदर्भ : (१) मा.शिक्षण संचालनालयाचे पत्र क्रमांक यूएनआय/२०२१/मुवि/या.क्र.१९१३-२०१३/विशि-१/१०६०७ दिनांक २९ ऑगस्ट २०२२

महोदय,

उपरोक्त संदर्भीय विषयाचे अनुषंगाने आपणास सादर करण्यात येतो की, अशासकीय अनुदानित कला, वाणिज्य, विज्ञान व विधी महाविद्यालयातील माहे मार्च २०१३ ते दि. ०९ मे, २०१३ या कालावधीतील देय अध्यापकनिहाय ७१ दिवसांच्या संपाचे ८ टक्के व्याजाची गणना करून माहे मागणी खालील प्रमाणे सादर करण्यात येत आहे. (सदर ८ टक्के व्याजाची गणना हे माहे एप्रिल, २०१९ ते डिसेंबर, २०२० या कालावधीतील एकूण २१ महिन्याची करण्यात आलेली आहे.)

(रक्कम रुपयात)

मार्च २०१३ चे वेतन : ७४४९५२९६

एप्रिल २०१३ चे वेतन : ९२५९८२९६

९ मे २०१३ पर्यंतचे वेतन : २०१०८४९८

संप कालावधीतील एकूण वेतन : १८७१२९९३०

संप कालावधीतील ८ टक्के दराने होणारे व्याज : २६१९७०६६

तरी सदर ८ टक्के व्याजाची रक्कम रु. २,६१,९७,०६६/- (अक्षरी रु. दोन कोटी एकसष्ट लक्ष सत्यानव हजार सहासष्ट फक्त) लेखाशिर्षक २२०२०८७२ मध्ये उपलब्ध करून देण्यात यावी, ही विनंती.

सोबत महाविद्यालय व अध्यापक निहाय यादी जोडण्यात आलेली आहे.

आपला विश्वासू

(डॉ.संजय ठाकरे)

सहसंचालक, उच्च शिक्षण, नागपूर विभाग, नागपूर

करण्याबाबतच्या मार्गदर्शक सूचना (Guidelines) सुद्धा या परिपत्रकासोबत पाठविलेल्या आहेत. या पत्राच्या पहिल्याच परिच्छेदामध्ये “Shortage of quality teaching faculty in Higher Education Institutions is a major concern and requires to be addressed immediately” असे नमूद केले आहे. शेवटी या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे काटेकोरपणे कारवाई केली पाहिजे असे आदेशित केलेले आहे ते पुढील शब्दात :- “All the Universities, Colleges and Institutions Deemed to be Universities are hereby requested that the enclosed Guidelines shall be adhered to in letter and spirit.” या मार्गदर्शक सूचनांच्या शेवटी विद्यापीठ अनुदान आयोगाने अत्यंत कठोर शब्दात इशारा दिलेला आहे. तो पुढीलप्रमाणे :- “Violations of the aforesaid Guidelines may lead to appropriate action by the UGC against the institutions including withholding the grants.”

(A) या मार्गदर्शक सूचनांच्या उद्देशपत्रिकेमध्ये आम्ही कोणत्या अधिकारात ह्या सूचना निर्गमित करीत आहोत याचा स्पष्ट उल्लेख विद्यापीठ अनुदान आयोगाने केलेला आहे. तो पुढील शब्दात:- “The University Grants

All the Universities, Colleges and Institutions Deemed to be Universities are hereby requested that the enclosed Guidelines shall be adhered to in letter and spirit.

(विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे दिनांक ४ जून २०१९ रोजीचे आदेश पहा)

You will appreciate that faculty members are the pillars of all academic processes and have the crucial responsibility to develop programme specific curriculum, effective implementation of teaching-learning and evaluation process.

(विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे दिनांक २६ नोव्हेंबर २०२१ रोजीचे आदेश पहा)

Commission (UGC) has the mandate to take steps for the promotion and co-ordination of university education and for determination and maintenance of standards of teaching, examination and research in Universities, Colleges and Institutions Deemed to be Universities (i.e. in Higher Educational Institutions or "HEIs")."

(B) या मार्गदर्शक सूचनांच्या पहिल्याच परिच्छेदामध्ये यूजीसी रेग्युलेशनचा उल्लेख नमूद आहे तो पुढीलप्रमाणे :- "(Minimum Qualifications for Appointment of Teachers and other Academic Staff in Universities and Colleges and other Measures for the Maintenance of Standards in Higher Education) **Regulations, 2018.**" व दुसऱ्या परिच्छेदात याबाबतची माहिती ही पुढील शब्दात नमूद केलेली आहे. :- "HEIs should, however, ensure that all the vacant posts, along with the reservations details, are uploaded on the online portal <https://nherc.in>."

१२. दिनांक ३१ जुलै २०१९ रोजी विद्यापीठ अनुदान आयोगाने "Recruitment of Faculty in Universities, Colleges and Institutions Deemed to be Universities" या विषयावरील एक आदेश निर्गमित करून पुढीलप्रमाणे कळविले आहे :-

"All the Universities and its affiliated colleges are requested to ensure that the details of all the vacant posts, along with the reservations and advertisement details are uploaded on the online portal <https://nherc.in>"

१३. दिनांक ७ ऑगस्ट २०१९ रोजी पुन्हा विद्यापीठ अनुदान आयोगाने एक आदेश पारित केला व त्यामध्ये "All the Universities and its affiliated colleges are requested to upload the details on the above portal positively by 10th August, 2019" असे नमूद केलेले आहे.

१४. विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या सचिवांनी दिनांक ५ सप्टेंबर २०१९ रोजी "Recruitment of Faculty in Universities, Colleges and Institutions Deemed to be Universities" या विषयावर एक आदेश निर्गमित केला असून त्यामध्ये स्पष्टपणे "In this regard, all the Universities and their affiliated Colleges are requested to upload the details of all the vacant posts, along with the recruitment process" असे नमूद केले आहे.

१५. विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या सचिवांनी दिनांक २२ ऑक्टोबर २०१९ रोजी एक आदेश निर्गमित केला असून त्या आदेशामध्ये स्पष्टपणे असे नमूद केले आहे की, "Delay in filling up of the vacant positions of faculty will be viewed seriously and may lead to appropriate action by the UGC against such institutions."

१६. त्यानंतर पुन्हा दिनांक २६ नोव्हेंबर २०२१ रोजीच्या आदेशान्वये विद्यापीठ अनुदान आयोगाने पुढीलप्रमाणे कळविले आहे. :- "Once again requested to ensure the implementation of UGC Guidelines for Recruitment of Faculty in letter and spirit and take steps to fill up the vacancies at the earliest." याच पत्रान्वये असेही कळविण्यात आलेले आहे की, "You will appreciate that faculty members are the pillars of all academic processes and have the crucial responsibility to develop programme specific curriculum, effective implementation of teaching-learning and evaluation process." याच पत्रात पुढे असेही नमूद आहे की, "The shortage of

faculty in Higher Education Institutions is a major concern and requires to be addressed on priority for improving the quality of Higher Education."

१७. आता या वर्षामध्ये दिनांक १६ जुलै २०२४ रोजी विद्यापीठ अनुदान आयोगाने "Recruitment of Faculty in Universities, Institutions Deemed to be Universities and Colleges" या विषयावर एक आदेश निर्गमित केला असून त्यामध्ये पुढीलप्रमाणे आदेशित केलेले आहे. :- "Take serious steps to ensure that the vacant positions in your university as well as in the colleges affiliated to your university are filled at the earliest."

१८. खरे म्हणजे भारतीय संविधानाच्या सातव्या परिशिष्टातील केंद्रसूचीमध्ये क्रमांक ६६ वर असलेला विषय लक्षात घेता, तसेच भारतीय संविधानातील कलम २५४ मधील तरतूद लक्षात घेता, मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयाने याबाबतची निश्चित करून दिलेली कायद्याची अंतिम स्थिती लक्षात घेता, विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे रेग्युलेशन लक्षात घेता, विद्यापीठे व महाविद्यालये यातून शिक्षकरी पदांच्या भरती प्रक्रियेचे नियमन करणे ही विद्यापीठांची जबाबदारी आहे. मात्र उच्च शिक्षण सचिव व संचालक उच्च शिक्षण यांच्या पासून तर मंत्रालयातील कक्ष अधिकाऱ्यांपर्यंत सर्वांनी महाराष्ट्रातील विद्यापीठांना अपंग करून ठेवलेले आहे.

१९. मंत्रालयातील अधिकारी व उच्च शिक्षण संचालक व सहसंचालक यांनी महाराष्ट्रातील विद्यापीठांची दुर्दैवी अशी दयनीय अवस्था करून ठेवलेली आहे. या अधिकाऱ्यांनी सर्व विद्यापीठांना याबाबतच्या स्पष्ट सूचना दिलेल्या आहेत, त्या अशा की, भारतीय संविधानातील कलम २५४ चे पालन करण्याची कोणतीही आवश्यकता नाही. जरी या कलमामध्ये विधिवतरीत्या कोणतीही दुरुस्ती झालेली नसली तरी आम्ही हे कलम घरगुती पध्दतीने दुरुस्त केलेले आहे असे समजा व त्याप्रमाणे तुमची वर्तणूक ठेवा. मा.सर्वोच्च न्यायालयाने याबाबतची विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या रेग्युलेशनविषयी जो निर्णय दिलेला आहे तो महाराष्ट्र राज्याच्या मा.राज्यपालांनी, मा.मुख्यमंत्र्यांनी व मंत्रीमंडळाने मान्य केलेला असला तरी आम्ही अधिकारी सांगतो म्हणून तुम्ही त्याकडे दुर्लक्ष करा व विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या रेग्युलेशनची व शासननिर्णयाची अंमलबजावणी करताना रेग्युलेशनमधील तरतुदी बाजूला ठेवून शासननिर्णयाप्रमाणे कारवाई करा. उच्च शिक्षण विभागातील अधिकाऱ्यांनी दिलेल्या या आदेशाचे महाराष्ट्रातील जवळ जवळ सर्वच्या सर्व विद्यापीठांनी पालन केल्याचे दिसून येते.

२०. उच्च शिक्षण विभागाच्या या घटनाबाह्य सूचना लक्षात घेऊन सर्व विद्यापीठांनी त्यांचे आदेश काढले. मुंबई विद्यापीठाने दिनांक २६ मार्च २०१९ रोजी, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठाने दिनांक १० एप्रिल २०१९ रोजी, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाने दिनांक १९ मार्च २०१९ रोजी, शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर यांनी दिनांक २ एप्रिल २०१९ रोजी, कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठाने दिनांक २५ मार्च २०१९ रोजी, पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठाने दिनांक २५ मार्च २०१९ रोजी, गडचिरोलीच्या गांडवाना विद्यापीठाने दिनांक २ एप्रिल २०१९ रोजी, संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठाने दिनांक २ एप्रिल २०१९ रोजी, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाने दिनांक २५ मार्च २०१९ रोजी, स्वामी रामानंद तीर्थ विद्यापीठ नांदेड यांनी दिनांक २६ मार्च २०१९ रोजी याबाबतचे आदेश काढले.

२१. उच्च शिक्षण विभागाच्या या घटनाबाह्य धोरणाचा परिणाम असा झाला की, महाराष्ट्रातील सर्व विद्यापीठांनी काढलेल्या या आदेशांमध्ये एकवाक्यता आहे. ही एकवाक्यता कशी आली? तर उच्च शिक्षण विभागातील अधिकाऱ्यांनी "केंद्रस्थ मध्यवर्ती घटनाबाह्य संसूचन केंद्र" म्हणून भूमिका पार पाडली त्यामुळेच हे घडून आले. एखाद्या केंद्रस्थ मध्यवर्ती ठिकाणाहून अशा सूचना आल्याशिवाय

Violations of the aforesaid Guidelines may lead to appropriate action by the UGC against the institutions including withholding the grants.

(विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे दिनांक ४ जून २०१९ रोजीचे आदेश पहा)

महाराष्ट्रातील सर्व विद्यापीठांच्या आदेशांमध्ये अशा प्रकारची एकवाक्यता राहू शकत नाही. हे स्पष्ट आहे त्या त्या विद्यापीठांनी आदेश काढले असते तर या आदेशांमध्ये थोडाफार फरक राहिला असता, कोणत्याही परिस्थितीमध्ये एकवाक्यता राहिली नसती. पण मध्यवर्ती केंद्रस्थ ठिकाणाहून आलेल्या उच्च शिक्षण विभागातील अधिकाऱ्यांच्या सूचनांमुळे या सर्व विद्यापीठांच्या आदेशांमध्ये एकवाक्यता आहे. या सर्वच विद्यापीठांचे आदेश असे सांगत आहेत की, :- “भारतीय घटनेतील तरतुदींचे पालन करण्याची काहीही आवश्यकता नाही, मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयाचे पालन करण्याची काहीही गरज नाही, यूजीसी रेग्युलेशनचे श्रेष्ठत्व मान्य करण्याची गरज नाही. रेग्युलेशनमध्ये आणि शासनाच्या निर्णयामध्ये विसंगती असेल तर रेग्युलेशनला वाजूला ठेवा व शासननिर्णयाप्रमाणे कारवाई करा.” आज महाराष्ट्रातील सर्व विद्यापीठांमध्ये अशारीतीने घटनाबाह्य कारभार चालू आहे व त्यातून शेकडो प्रकरणे न्यायालयामध्ये गेलेली आहेत.

२२. गेल्या काही वर्षांमध्ये उच्च शिक्षण विभागातील काही अधिकाऱ्यांनी उच्च शिक्षणक्षेत्रामध्ये धुमाकूळ घातलेला आहे. असा धुमाकूळ घालतांना भारतीय संविधानातील कलम २५४ च्या विरोधात ते दिवसाढवळ्या वर्तन करीत आहेत. मा.सर्वोच्च न्यायालयाने या कलमाचा जो अर्थ सांगितलेला आहे, तो महाराष्ट्राच्या मा.राज्यपालांनी, मा.मुख्यमंत्र्यांनी व मंत्रीमंडळाने मान्य केलेला असला तरी हे उच्च शिक्षण विभागातील अधिकारी तो मान्य करायला अजिबात तयार नाहीत. “७१ दिवसांचे वेतन परत करा व विलंबाने परत केल्याबद्दल देय दिनांकापासून ८ टक्के दराने व्याज अदा करा” असा मा.उच्च न्यायालयाने निर्णय दिला, तो मा.सर्वोच्च न्यायालयाने कायम केला. राज्यशासनाने त्याप्रमाणे शासननिर्णय काढला, पण उच्च शिक्षण संचालक यांनी अंमलबजावणी करतांना विनद्विकृतपणे त्या आदेशातील अर्धा भाग वगळून टाकला. याबद्दल “अवमान याचिका दाखल झाल्यास तुम्ही जबाबदार राहाल” असे उच्च शिक्षण सचिवांनी उच्च शिक्षण संचालकांना कळविल्यानंतरसुद्धा उच्च शिक्षण संचालक त्याची अंमलबजावणी करीत नाहीत. इतकेच नव्हे तर अंमलबजावणी करण्यासाठी काढलेल्या आदेशात उच्च न्यायालयाचा निर्णय उधृत करतांना त्यातील शब्द वगळून टाकतात. हे कृत्य घटनाबाह्य तर आहेच पण गुन्हेगारी स्वरूपाचे आहे. नेट-सेट मुक्त शिक्षकांना जुनी पेन्शन योजना लागू करतांना व एम.फील धारकांना नियुक्तीच्या दिनांकापासून आधासित प्रगती योजनेचे लाभ देतांना एकएका शिक्षकांला चकरा मारयला लावणे, त्यांच्याशी केलेली अर्थपूर्ण चर्चा यशस्वी न झाल्यास त्यांना उच्च न्यायालयात जाण्यास भाग पाडणे, उच्च न्यायालयाचा धोरणात्मक निर्णय झाल्यानंतरसुद्धा त्या एका शिक्षकापुरती अंमलबजावणी करून धोरणात्मक निर्णय निर्गमित न करणे व एकापेक्षा जास्त विशेष अनुमती याचिका सर्वोच्च न्यायालयाने फेटाळल्यानंतरसुद्धा प्रकरण सर्वोच्च न्यायालयात पेन्डींग आहे अशी धडधडीत खोटी माहिती उच्च न्यायालयासमोर दाखल करणे, अशा प्रकारची असत्य माहिती नमूद असलेली अनेक शपथपत्रे सर्वोच्च न्यायालयात दाखल करणे, हा या अधिकाऱ्यांच्या कामकाजाचा ‘रुटिन’ भाग झालेला आहे.

२३. घटनेतील तरतुदी, विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या कायद्यातील तरतुदी लक्षात घेता विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या मार्गदर्शक सूचनांचे पालन न करण्यामुळे महाराष्ट्रातील उच्च शिक्षण क्षेत्राचे किती नुकसान होऊ शकते? याबाबतचा अंदाज सुद्धा मंत्रालयातील अधिकाऱ्यांना आलेला नाही असे स्पष्टपणे दिसून येते. योग्य वेळेला योग्य कारवाई न केल्यामुळे इतर राज्यांना किती नुकसान सहन करावे लागले व महाराष्ट्रातील उच्च शिक्षण क्षेत्राला योग्य वेळी योग्य कारवाई केल्यामुळे त्याचा किती फायदा झाला याबाबतचे एक उदाहरण नमूद करून नंतर मग तसे न करण्यामुळे होणाऱ्या संभाव्य नुकसानाची कल्पना देण्याचा प्रयत्न पुढील परिच्छेदातून केलेला आहे.

२४. विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांच्या वेतन सुधारणेच्या बाबतीत केंद्रशासनाकडून राज्यांना मिळणारे अर्थसाहाय्य येणाऱ्या अतिरिक्त खर्चाच्या ५० टक्के देण्यात येते. केंद्रशासनाच्या वतीने राज्यसभेत दिनांक १५ मार्च २०२३ रोजी अतारकित प्रश्न क्रमांक १६४६ ला शिक्षण विभागातर्फे देण्यात आलेल्या उत्तराने याबाबतची अधिकृत स्थिती स्पष्ट झालेली आहे. या उत्तरामध्ये असे स्पष्टपणे नमूद केलेले आहे की, “This Ministry has released an amount

of Rs.2351 Crores to 9 States who have implemented the scheme and submitted complete proposal within given timeline.” याच प्रश्नाच्या उत्तरामध्ये पुढे असेही नमूद करण्यात आले आहे की, “The scheme of reimbursement of central share to the State Government has been closed with effect from 01.04.2022.”

२५. देशाच्या स्तरावर देण्यात आलेली ही अधिकृत माहिती लक्षात घेता असे दिसून येते की, निरनिराळ्या नऊ राज्यांकडून केंद्राकडे या अर्थसाहाय्याबाबतचे प्रस्ताव आले होते व त्यापोटी २३५१ कोटी रुपये अर्थसाहाय्य या सर्व राज्यांना देण्यात आले. इतर राज्यांचे प्रस्ताव वेळेवर आले नाही त्यामुळे त्यांना एक रुपयाचे सुद्धा अनुदान या कामी मिळाले नाही. ९ राज्यांना मिळालेल्या या २३५१ कोटी पैकी जवळ जवळ १३२१ कोटी रुपये हे एकट्या महाराष्ट्राला मिळाले असून त्याबाबतचा केंद्रशासनाचा शासननिर्णय सन २०२० च्या नुटा बुलेटीनच्या पृष्ठ १०२ वर प्रसूत करण्यात आलेला आहे. महाराष्ट्रातील विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांना झालेल्या या उपलब्धीचे फार मोठे श्रेय महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाने याबाबत उभ्या केलेल्या संघर्षाला आहे हे नमूद करणे आवश्यक वाटते. महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाच्या ठरावानुसार दिनांक २५ सप्टेंबर २०१८ ते १० ऑक्टोबर २०१८ पर्यंत म्हणजे एकूण १६ दिवसांच्या आंदोलनामुळे मा.उच्च शिक्षणमंत्री श्री.विनोद तावडे यांनी महासंघाला चर्चेसाठी बोलाविले. त्या चर्चेच्या प्राप्त झालेल्या मूळ इतिवृत्तात “राज्यशासकीय कर्मचारी यांच्यासोबतच विद्यापीठे व अशासकीय अनुदानित महाविद्यालयांना सातवा वेतन आयोग लागू होईल.” एवढेच नमूद होते.

२६. चर्चेत ठरल्यापेक्षा हा अतिशय मोघम उल्लेख होता आणि त्यामुळे महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाच्या कार्यकारी मंडळाने आंदोलन ठामपणे सुरू राहिल असा निर्णय घेतला. त्यानंतर राज्याच्या मा.उच्च शिक्षणमंत्र्यांनी त्या बैठकीचे सुधारित इतिवृत्त दिनांक ८ ऑक्टोबर २०१८ रोजीच्या पत्रान्वये महासंघाकडे पाठविले. या सुधारित इतिवृत्तामध्ये पुढीलप्रमाणे उल्लेख होता. :-

“मा. मंत्री यांचे निर्देश :- राज्यशासकीय कर्मचाऱ्यांसोबतच विद्यापीठे व संलग्नित अशासकीय अनुदानित महाविद्यालयातील शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचाऱ्यांना ७ वा वेतन आयोग लागू करण्यात येईल. ७ व्या वेतन आयोगांतर्गत केंद्र सरकार जी ५०% थकबाकी देणार असेल तर त्यासाठी उच्च शिक्षण विभागामार्फत विशेष कक्ष उभारून जानेवारी, २०१९ पूर्वी आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता करून केंद्रशासनाकडे प्रस्ताव सादर करण्यात येईल जेणेकरून त्यांच्याकडून आलेली थकबाकी प्राध्यापकांना अदा केली जाईल.”

महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाने घेतलेल्या ठाम भूमिकेमुळेच सातव्या वेतन आयोगाच्या थकबाकीचा हा प्रश्न यशस्वीपणे मार्गी लागला हे जेवढे खरे तेवढेच उच्च शिक्षणमंत्री श्री.विनोद तावडे यांनी प्रश्नाची गुणवत्ता लक्षात घेऊन प्रश्नात तातडीने लक्ष घातले या गोष्टीलासुद्धा आहे हेही तेवढेच खरे.

२७. तत्कालीन उच्च शिक्षणमंत्री श्री.विनोद तावडे यांनी दिलेला शब्द पाळला. राज्यशासकीय कर्मचाऱ्यांसोबतच विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांच्या वेतन पुनर्रचनेचा प्रश्न मंत्रीमंडळासमोर मांडून तो मान्य करवून घेतला. शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या सोबतच मंत्रीमंडळामध्ये विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन शिक्षकांचा प्रस्ताव संमत होणे व दोनही बाबतीत एकाच वेळी शासननिर्णय निर्गमित होणे ही गोष्ट महाराष्ट्रात प्रथम घडलेली होती. इतकेच नव्हे तर केंद्रशासनाकडून थकबाकीचा ५० टक्के हिस्सा तातडीने मिळवा यासाठी सुद्धा श्री.विनोद तावडे यांनी मनापासून प्रयत्न केले.

२८. सातव्या वेतन आयोगाची थकबाकी अदा करण्याबाबत महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाला जे अभिवचन आपण उच्च शिक्षणमंत्री या नात्याने दिलेले आहे त्याची इमानेइतवारी अंमलबजावणी व्हावी म्हणून श्री. विनोद तावडे यांनी उच्च शिक्षणमंत्री या नात्याने बरीच धावपळ केली असे दिसून येते. त्यांच्या या धावपळीमध्ये मंत्रीमंडळापुढे ठेवावयाचा प्रस्ताव तयार करेपर्यंत व तो प्रस्ताव मंत्रीमंडळामध्ये मान्य करवून घेण्यापर्यंत अधिकाऱ्यांनी त्यांना उत्तम साथ दिली असे म्हणता येईल. दिनांक ५ मार्च २०१९ रोजीच्या बैठकीत राज्य मंत्रीमंडळाने

याबाबतीत यथोचित निर्णय घेतला. मा.मुख्यमंत्री श्री.देवेंद्र फडणवीस यांच्या कार्यालयाने तो त्यांच्या अधिकृत संकेतस्थळावर प्रसृत केला. तो निर्णय शब्दशः पुढीलप्रमाणे :-

“सातवा वेतन आयोग लागू केल्यामुळे अकृषि विद्यापीठे व संलग्नित अशासकीय अनुदानित महाविद्यालयातील सुमारे २६ हजार ७४१ शिक्षक व शिक्षक समकक्ष पदावरील कर्मचाऱ्यांना याचा लाभ होणार आहे. वेतन आयोगातील तरतुदी १ जानेवारी २०१६ पासून लागू केल्याने ३१ मार्च २०१९ पर्यंत २५८४ कोटी ४७ लाख एवढा वाढीव खर्च येणार असून त्यामध्ये राज्य शासनाचा ५० टक्के हिस्सा व केंद्र शासनाचा ५० टक्के हिस्सा आहे. या खर्चास मान्यता देण्यात आली असून १ एप्रिल २०१९ नंतर येणाऱ्या ८०० कोटी रुपयांच्या वाढीव खर्चासही मान्यता देण्यात आली आहे.”

२९. उपरोक्त प्रमाणे ५ मार्च २०१९ रोजी मंत्रिमंडळाचा निर्णय झालेला असल्यामुळे याबाबतचा शासननिर्णय दिनांक ८ मार्च २०१९ रोजी निर्गमित झाला. येथे मात्र वरिष्ठ अधिकाऱ्यांनी माती खाल्ली. प्राध्यापकांमधील कमकुवत दुवे हेरून त्यांच्याशी पुढे अर्थपूर्ण चर्चा करण्याची संधी उपलब्ध राहावी म्हणून अधिकाऱ्यांनी शासननिर्णयाचा मसुदा तयार करतांना थकवाकी अदा करण्याचा भाग मंत्रिमंडळाने मान्य केलेला असला तरी शासननिर्णयाच्या मसुद्यातून वगळून टाकला. याशिवाय इतर अनेक बाबी वगळल्या व मूळ योजनेत नसलेल्या अनेक बाबी शासननिर्णयात घुसाडल्या.

३०. लबाडी करणाऱ्यांच्या अंगी त्या लबाडीवर मात करण्याची ‘अंगभूत हुशारी’ असतेच असे सर्व लबाडांना वाटते. ही हुशारी दर वेळेला यशस्वी होईलच असे नाही. कोणतेही बदल न करता केंद्राची सातव्या वेतन आयोगाची योजना एक समग्र योजना म्हणून अंमलात आणली तरच केंद्राचे ५० टक्के

अर्थसाहाय्य मिळेल या अटीचे पालन न करता १३५१ कोटी रुपयांचे अर्थसाहाय्य मिळविण्यात उच्च शिक्षण विभागाच्या अधिकाऱ्यांची हुशारी यशस्वी झाली असली तरी संविधानातील तरतुदींशी विसंगत वर्तन, मा.उच्च न्यायालयाच्या व सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयाची अवहेलना करणारे वर्तन, मंत्रीमंडळाच्या निर्णयाशी विसंगत वर्तन करणाऱ्यांनी घटनाबाह्य अशी ही ‘होलसेल हुशारी’ सतत यशस्वी होईल असे गृहीत धरणे फार धोक्याचे आहे. त्यामध्ये महाराष्ट्राचे विशेषतः उच्च शिक्षण विभागाचे, विद्यापीठे व महाविद्यालयांचे फार मोठे नुकसान होईल ही गोष्ट जितक्या लवकर शासनाच्या लक्षात येईल तितके बरे.

३१. भारतीय संविधानाच्या विरोधात, मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयाच्या विरोधात, मा.उच्च न्यायालयाने दिलेल्या व मा.सर्वोच्च न्यायालयाने कन्फर्म केलेल्या निर्णयाच्या विरोधात, विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या रेग्युलेशनच्या विरोधात खुद्द उच्च शिक्षण संचालक व त्यांच्या सहसंचालकांच्या कार्यालयामध्ये चालू असलेल्या अपकृत्यांचे तपशील याठिकाणी देण्याचे टाळत आहे. कारण महाराष्ट्र प्राध्यापक महासंघाच्या कार्यकारी मंडळाने जानेवारी २०२४ मध्ये संमत केलेल्या ११८ परिच्छेदांच्या ठरावामध्ये व मी मा.मुख्यमंत्र्यांना दिनांक २४ जून २०२४ रोजी लिहिलेल्या पत्रामध्ये याबाबतचे सारे तपशील नमूद केलेले आहेत. उच्च शिक्षण विभागामध्ये व संचालनालयामध्ये चालू असलेल्या ह्या संविधानविरोधी कारवाया लक्षात आणून दिल्यानंतरसुद्धा मा.उच्च शिक्षणमंत्री श्री.चंद्रकांतदादा पाटील हे त्यामध्ये अजिबात लक्ष घालत नाहीत यामुळे उच्च शिक्षण क्षेत्रामध्ये तीव्र असंतोष आहे. घटनात्मक तरतुदींचे आपण शुद्ध बुद्धीने व निष्ठापूर्वक पालन करू अशी शपथ घेऊन ते या मंत्रीपदावर आरुढ झालेले आहेत याची त्यांना आठवण करून देऊनही ते कोणतीही कृती करीत नाहीत. त्यामुळे या पदावर राहण्याचा हक्क त्यांनी गमावला आहे.

Revision of Pay Scales of Teachers in NonAgricultural Universities, National Law universities Affiliated Colleges, Government Colleges/Institutions as per 7th Central Pay Commission and UGC Regulations on minimum qualifications for appointment of teachers and other academic staff in universities and colleges and measures for the maintenance of standards in Higher Education 2018.

महाराष्ट्र शासन : उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

क्र.शासन पूरक पत्र २३०९/प्र.क्र.१२८/विशि-१ मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२ : दिनांक : २४ जून, २०२४

Read:- (1) Government Resolution, Higher and Technical Education Department No. NGC- 2009/ (243/09)-Uni. 1, dated 12th August, 2009.

(2) Government of India MHRD letter No. 1-7/2015-U.II (1), dated 2nd November, 2017

(3) Government of India MHRD letter No. Corrigendum F.No.1-7/2015-U.II (1), dated 8th November, 2017.

(4) Government of India MHRD letter No. Corrigendum F.No.1 7/2015-U.II (1), dated 8th November, 2017.

(5) UGC letter No. F.No.23-4/2017 (PS), dated 31st January, 2018

(6) The Gazette of India: Extraordinary, Part III-Section 4, dated 18th July, 2018

(7) The Maharashtra Public University Act, 2016

(8) Government Resolution, Higher and Technical Education Department No. MISC- 2018/C.R.56/18/UNI-1 dated 08th March, 2019

(9) Government Corrigendum, Higher and Technical Education Department No. MISC- 2018/C.R.56/18/UNI-1 dated 10th May, 2019.

(10) The Gazette of India: Extraordinary, Part III-Section 4, dated 30th June, 2023.

(11) The Gazette of India: Extraordinary, Part III-Section 4, dated 31st July, 2023.

(12) Government Resolution, Higher and Technical Education Department, even numbered dated 5 March, 2024.

प्रस्तावना

विद्यापीठ अनुदान आयोगाने दिनांक ३०.०६.२०२३ आणि ३१.०७.२०२३ च्या अधिसूचनांद्वारे विद्यापीठे आणि संलग्नित महाविद्यालयांमधील अध्यापकीय पदांवर नियुक्तीच्या अर्हतांमध्ये बदल केले आहेत. सदर बदल समक्रमांकाच्या दिनांक ५ मार्च, २०२४ च्या शासन निर्णयान्वये राज्यातील शैक्षणिक संस्थांना लागू करण्यात आले आहेत. उक्त दिनांक ५ मार्च, २०२४ च्या शासन निर्णयातील, कोष्टकामधील अनुक्रमांक ३ अन्वये, कॅस अंतर्गत पदोन्नती मिळण्यासाठी आवश्यक असलेले उद्बोधन वर्ग (Orientation Course (OC)/Refresher Course (RC)) पूर्ण करण्यास दिनांक ३१ डिसेंबर, २०२३ पर्यंत मुदतवाढ देण्यात आली आहे. तथापि, त्यासाठी Precautions should be taken to not to give promotions with retrospective effect any case, अशी अट देखील टाकण्यात आली होती. सदर अटीमुळे अध्यापकांना कॅस अंतर्गत पदोन्नती मिळण्यास बाधा निर्माण झाली होती. यास्तव, सदर अट वगळण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यासंदर्भात खालीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात आला आहे.

शासन पूरक पत्र

समक्रमांकाच्या दिनांक ५ मार्च, २०२४ च्या शासननिर्णयामधील, कोष्टकातील अनुक्रमांक ३ येथील, Amendment या रकान्यातील “Precautions should be taken to not to give promotions with retrospective effect any case,” ही अट वगळण्यात येत आहे.

हे पूरकपत्र वित्त विभागाचा अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक अनौसं/४०७/व्यय-५ दिनांक १७ मे, २०२४ अन्वये प्राप्त मान्यतेनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

हे पूरकपत्र महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेतांक २०२४०६२४१५२६०९२५०८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षात्कृत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(अजित बाबिसकर)

उप सचिव, महाराष्ट्र

अनुदानित महाविद्यालयांमधील सहायक प्राध्यापक आणि प्राचार्य या पदांच्या निवडीकरिता गठीत करावयाची समिती

महाराष्ट्र शासन : उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

शासन निर्णय क्रमांक वेतन-२०१८/प्र.क्र.५६/विशि-१

हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग : वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०००३२

दिनांक : १ जानेवारी, २०२४

वाचा :- (1) Government Resolution, Higher and Technical Education Department No. NGC-2009/ (243/09)-Uni.1, dated 12th August, 2009.

(2) Government of India MHRD letter No. 1-7/2015-U.II (1), dated 2nd November, 2017

(3) Government of India MHRD letter No. Corrigendum F.No.1- 7/2015-U.II (1), dated 8th November, 2017.

(4) UGC letter No. F.No.23-4/2017 (PS), dated 31st January, 2018

(5) The Gazette of India: Extraordinary, Part III-Section 4, dated 18th July, 2018

(6)The Maharashtra Public University Act, 2016

(7) Government Resolution, Higher and Technical Education Department No. MISC-2018/C.R.56/18/UNI-1 dated 08 March, 2019 and 10th May,2019.

(८) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्र. संकीर्ण-२०१९/ प्र.क्र.९४/विशि-१, दि. ११ एप्रिल, २०२२

(९) संचालक, उच्च शिक्षण महाराष्ट्र राज्य पुणे यांचे पत्र क्र.उशिंस/ संकीर्ण/मवि-१/२०२३/१६६२२ दि. २२ डिसेंबर, २०२३

प्रस्तावना

विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडून उच्च शिक्षण देणाऱ्या संस्थामधील अध्यापकांकरिता दि. १८.०७.२०१८ च्या अधिसूचनेद्वारे शैक्षणिक अर्हता, पात्रता इत्यादी बाबी विहित करण्यात आल्या आहेत. सदर अर्हता, पात्रता आणि सातत्या वेतन आयोगाच्या शिफारशी राज्यातील अध्यापकांना दि. ०८.०३.२०१९ च्या शासन निर्णयान्वये लागू करण्यात आल्या आहेत. उक्त दि. ०८.०३.२०१९ च्या शासन निर्णयातील परिच्छेद क्र. ६.१ मध्ये महाविद्यालय/ संस्था यामधील सहायक प्राध्यापक आणि प्राचार्य या पदावरील निवडीकरिता पुढीलप्रमाणे निवड समितीची तरतूद करण्यात आली असून ती पुढीलप्रमाणे आहे :- There shall be selection committee for recommending names of the suitable candidates for appointment for the post of Assistant Professor / College Principal. The selection committee shall be as per the guidelines prescribed by the State Government in the Official Gazette.

०२. अनुदानित महाविद्यालयातील सहायक प्राध्यापक आणि प्राचार्य यांच्या निवडीकरिता गठीत करावयाच्या समितीची रचना दि. १०.०५.२०१९ च्या शासन निर्णयान्वये विहित करण्यात आली आहे. तसेच, राज्य शासनाने स्थापन केलेल्या, चालविलेल्या किंवा अनुदान दिलेल्या विचक्षित संस्थांमधील अध्यापक संवर्गातील पदभरती करताना पदे आरक्षित ठेवण्याची तरतूद महाराष्ट्र शैक्षणिक (अध्यापक संवर्गातील आरक्षण) अधिनियम, २०२१ अन्वये करण्यात आली आहे. त्या अन्वये विषयनिहाय आरक्षणाऐवजी संवर्गनिहाय आरक्षण लागू करण्यात आले आहे. त्या संदर्भातील सविस्तर सूचना दिनांक ७ एप्रिल, २०२२ ची अधिसूचना आणि दिनांक ११ एप्रिल, २०२२ च्या शासन निर्णयान्वये देण्यात आल्या आहेत. त्यानुसार राज्य शासनाकडून प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्ष अनुदान मिळत असणारी महाविद्यालये एकाच व्यवस्थापनाच्या नियंत्रणाखाली असतील तर त्यांच्याकडील समान वेतनश्रेणीतील अध्यापक संवर्गाकरिता एक विदुनामावली ठेवण्यात येते.

०३. राज्यातील काही शिक्षण संस्थांची एकापेक्षा अधिक अनुदानित महाविद्यालये आहेत. तसेच अशी महाविद्यालये विभिन्न विद्यापीठांशी संलग्नित आहेत. अनुदानित महाविद्यालयांमधील शिक्षकीय पदांची भरती करताना दि. १०.०५.२०१९ च्या शासन निर्णयान्वये गठीत करण्यात आलेली निवड समिती, उपरोक्त अधिनियम आणि त्यान्वये देण्यात आलेल्या सूचना यांची एकत्रित अंमलबजावणी करण्यात येते. त्यानुसार एकाच शैक्षणिक संस्थेच्या विविध

महाविद्यालयांमधील अध्यापकीय पदे भरण्याकरिता एकत्रित विदुनामावली आणि आरक्षण निश्चित करून घेण्यात येते. तसेच एकच निवड समिती गठीत करण्यात येते. अशा वेळी संस्थेच्या नियंत्रणाखालील महाविद्यालये भिन्न-भिन्न विद्यापीठांशी संलग्नित असल्यास नेमक्या कोणत्या विद्यापीठामधील/महाविद्यालयामधील सदस्यांचा समावेश समितीमध्ये करावा याबद्दल संभ्रम निर्माण झाला होता. अशा परिस्थितीत अध्यापकांच्या निवडीकरिता समितीची रचना विहित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती, त्यासंदर्भात पुढीलप्रमाणे निर्णय घेण्यात आला आहे.

शासननिर्णय

राज्यातील काही शैक्षणिक संस्थांची एकापेक्षा अधिक अनुदानित महाविद्यालये आहेत. तसेच अशी महाविद्यालये भिन्न-भिन्न विद्यापीठांशी संलग्नित आहेत. अशा संस्थांमधील प्राचार्य आणि सहायक प्राध्यापक या पदांच्या निवडीकरिता गठीत करावयाच्या समितीची रचना खालीलप्रमाणे विहित करण्यात येत आहे. :-

(अ) प्राचार्य निवड समिती :-

(क) समिती सदस्य : (सदस्य संख्या)

(1) Chairperson of the Governing Body of the colleges shall be the Chairperson of the committee. : (1)

(2) Two members of the Governing Body of the colleges nominated by the Chairperson. Out of these two members one shall be an expert academic administration. : (2)

(3) Two nominees of the Vice-Chancellor. Each Vice Chancellor of the concerned affiliating University shall recommend panel of five names of Higher Education Experts in the subject / field. The Chairperson of the governing body of the concerned colleges shall nominate two members from the panel recommended by the Vice Chancellors. Further these Education experts shall be from two different affiliating Universities.

In case of colleges notified/declared as minority educational Institutions, two Education experts not connected with the University nominated by the Chairperson of the Governing Body of the College out of the panel of five names, preferably from the minority communities, recommended by Each Vice-Chancellor of the affiliating university from the list of subject experts approved by the relevant statutory body of the College. : (2)

(4) Three higher education experts. Each Vice Chancellor of the concerned University shall recommend panel of six education experts, approved by statutory body. The Chairperson of the governing body shall nominate three members from the panel recommended by the Vice chancellor. These education experts shall be from Principal and Professor cadre. Further all education experts shall not be from a single affiliating University. : (3)

(5) An academician representing SC/ST/ OBC/Minority/ Women/Differently-abled categories if any candidate belongs to any of these categories and the selection committee does not comprises any member of above category. Vice-Chancellor of each university shall recommend a name of a person. The Chairperson shall nominate a member from the persons recommended by Vice-Chancellors. : (1)

(6) Two subject experts. Each Vice-Chancellor of the concerned affiliating University shall recommend panel of five names approved by relevant statutory body. The Chairperson of the Governing body of the concerned colleges shall nominate

two members from the panel recommended by Vice-Chancellors. Further, these subject expert shall be from two different Universities.

In case of colleges notified/declared as minority educational Institutions, two subject experts not connected with the University nominated by the Chairperson of the Governing Body of the College out of the panel of five names, preferably from the minority communities, recommended by Each Vice-Chancellor of the affiliating university from the list of subject experts approved by the relevant statutory body of the College. : (2)

(7) The Director, Higher Education or his nominee not below the rank of Professor/Principal, in Case of post is on grant-in-aid basis; : (1)

The quorum for the meeting shall be five members, of whom at least two shall be from out of three experts and Director, Higher Education or his/her nominee.

(ब)सहायक प्राध्यापक निवड समिती :-

(क) समिती सदस्य : (सदस्य संख्या)

(1) Chairperson of the Governing Body of the colleges or his / her nominee from amongst the members of the Governing body, shall be the Chairperson of the Committee. : (1)

(2) A Principal, nominated by the Chairperson of the governing body of the colleges from amongst the principals of colleges under the management. : (1)

(3) A Head of the Department or a teacher in-charge of the subject concerned of the concerned colleges under the management. He shall be nominated by the Chairperson of governing body of the colleges. : (1)

(4) Two nominees of the Vice-Chancellors of the concerned universities.

Each Vice-Chancellor shall recommend panel of two nominees, of which one shall be a subject expert. The chairperson shall nominate two members from the panel recommended by the Vice-Chancellors. These members shall be from two different affiliating Universities. Further, one of the member shall be a subject expert.

In case of colleges notified/ declared as a minority educational institution, two nominees of the Chairperson of the college from out of a panel of five names, preferably from the minority community, recommended by the each Vice-Chancellor of the affiliating university, from the list of experts suggested by the relevant statutory body of the college, of whom one should be a subject expert. : (2)

(5) Two subject experts. Each Vice-Chancellor of the concerned Affiliating University shall recommend panel of five names approved by relevant statutory body. These subject expert shall be from the colleges other than the colleges under the management. The Chair person of the Governing body of the concerned colleges shall nominate two members from the panel recommended by Vice-Chancellors. Further, these subject expert shall be from two different Universities.

In case of colleges notified/declared as minority educational Institutions, two subject experts not connected with the University nominated by the Chairperson of the Governing Body of the College out of the panel of five names, preferably from the minority communities, recommended by Each Vice-Chancellor of the affiliating university from the list of subject experts approved by the relevant statutory body of the College. : (2)

(6) An academicians representing SC/ST/ OBC/Minority/ Women/Differently-abled categories. if any candidate belongs to any of these categories and the selection committee does not comprises any member of above category. Vice-Chancellor of each university shall recommend a name of a person. The Chairperson shall nominate a member from the persons recommended by Vice-Chancellors. : (2)

(7) A Joint Director, Higher Education of the region or his nominee not below the rank of Associate Professor, if the post is on grant-in aid basis. : (1)

The quorum for the meeting shall be five members, of whom at least two shall be from out of three subject expert and Joint Director, Higher Education or his/her nominee.

०४. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२४०१०११६०९४५२९०८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षात्कृत करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(अजित काटकर)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्राध्यापकांच्या नेमणुकीबाबत आचारसंहिता लागू नसल्याबद्दल शासनाचा खुलासा.

महाराष्ट्र शासन : उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

क्रमांक : युएसजी/२०१९/(४८३२)/विशि-४

मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई-४०००३२

दिनांक : २ ऑगस्ट १९९९

प्रति,

विभागीय सहसंचालक,

उच्च शिक्षण, कोल्हापूर विभाग, कोल्हापूर.

विषय : आचारसंहितेबाबत. विद्यापीठे व संलग्नित महाविद्यालयांतील शिक्षक कर्मचारी पदे भरण्याबाबत.

लोकसभा व विधानसभेच्या सार्वत्रिक निवडणुका जाहीर झाल्या असल्याने आचारसंहिता लागू झाली आहे. विद्यापीठे व संलग्नित महाविद्यालयांतील शिक्षक पदे भरण्याची कार्यवाही विविध स्तरांवर चालू असून ही पदे भरण्याकरिता आचारसंहिता लागू झाल्याने बंधने आहे काय? याबाबत सर्व विद्यापीठांकडून विचारणा होत आहे. या संदर्भात असा खुलासा करण्यात येतो की, शिक्षकांची पदे ही निवड समितीच्या माध्यमातून व विहित कार्यपद्धीचा अवलंब करून भरली जातात. विद्यार्थ्यांचे हित लक्षात घेता ही पदे भरण्याची कार्यवाही स्थगित करणे उचित होणार नसल्याने आचारसंहितेच्या काळातही ही पदे भरण्यास शासनाची हरकत नाही.

सही/-

(अ.मा.भट्टलवार)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

जा.क्र. : शिससं/उशि/कोवि/१५२७८/४२८

विभागीय सहसंचालक, उच्च शिक्षण कोल्हापूर विभाग,

कोल्हापूर यांचे कार्यालय

दिनांक : ०९.०८.१९९९

प्रत : सर्व प्राचार्य, कला, वाणिज्य व विज्ञान; विधी व अध्यापक महाविद्यालय यांना माहितीसाठी व योग्य त्या कार्यवाहीसाठी.

सही/-

विभागीय सहसंचालक (उच्च शिक्षण)

कोल्हापूर विभाग, कोल्हापूर

(1)
UNIVERSITY GRANTS COMMISSION

SECRETARY

PROF. RAJNISH JAIN,

(Ministry of Human Resource Development, Govt. of India)

Bahadur Shah Zafar Marg, New Delhi-110002

Ph.011-23236288/23239337 Fax : 011-2323 8858 E-mail : sacy.ugc@nic.in

D.O.No.F.1-14/20019(CPP-II)

4th JUNE, 2019

**Sub. : Guidelines for Recruitment of Faculty in Universities,
Colleges and Institutions Deemed
to be Universities.**

Respected Madam/Sir,

As you are aware, the **shortage of quality teaching faculty in Higher Education Institutions is a major concern and requires to be addressed immediately** for improving the quality of Higher Education. To address this issue, the UGC has prepared the **Guidelines for Recruitment of Faculty in Universities, Colleges and Institutions Deemed to be Universities** outlining the selection procedure and the time frame for recruitment. **A copy of the Guidelines is enclosed.**

All the Universities, Colleges and Institutions Deemed to be Universities are hereby requested that the enclosed Guidelines shall be adhered to in letter and spirit.

You are requested to kindly take steps to ensure that the vacancies in the University as well as the Colleges to your University are filled at the earliest.

With kind regards.

Yours sincerely,
(Rajnish Jain)

Encl : As above.

To the Vice-Chancellors of all the Universities.

UNIVERSITY GRANTS COMMISSION

**Guidelines for Recruitment of Faculty in Universities, Colleges and
Institutions Deemed to be Universities**

PREAMBLE : The University Grants Commission (UGC) has the mandate to take steps for the promotion and co-ordination of university education and for determination and maintenance of standards of teaching, examination and research in Universities, Colleges and Institutions Deemed to be Universities (i.e. in Higher Educational Institutions or "HEIs"). The University Grants Commission (Minimum Qualifications for Appointment of Teachers and other Academic Staff in Universities and Colleges and other Measures for the Maintenance of Standards in Higher Education) Regulations, 2018 provides for minimum qualifications for appointment and other service conditions of University and College teachers and cadres of Librarians, Directors of Physical Education and Sports for maintenance of standards in higher education and revision of pay-scales.

Shortage of quality teaching faculty in HEIs is one amongst the many issues presently confronting the higher education system in the country. This is also affecting the quality of higher education. Therefore, these guidelines should be followed by HEIs to ensure timely filling up of vacant faculty posts with appropriately eligible and competent candidates.

SELECTION PROCEDURE

1. HEIs should follow the selection process as per their Acts, Statutes or constituent documents and in accordance with the University Grants Commission (**Minimum Qualifications for Appointment of Teachers and other Academic Staff in Universities and Colleges and other Measures for the Maintenance of Standards in Higher Education) Regulations, 2018.**

2. **HEIs should, however, ensure that all the vacant posts, along with the reservations details, are uploaded on the online portal <<https://nherc.in>>.** The monitoring of the filling up of the vacancies would be done by the MHRD and UGC through this portal.

3. HEIs should initiate and complete the selection process within a period of 6 months in terms of the schedule given below.

Time Frame for Recruitment : HEIs should follow the time-frame of six months set out below for filling up of vacant teaching posts:

S.No. Activity Description Time frame

S.No. : 1. : Activity : Identification of vacancies

Description : Assessment of number of existing vacant teaching posts and those likely to fall vacant during next six months along with the reserved posts for various categories as per the reservation roster in various departments/schools of the HEIs and notifying on HEI's website and MHRD online portal.

Time frame : Within 15 days from the date of initiation of recruitment process.

S.No. : 2. : Activity : Permission for filling up vacancies

Description : The Competent Authority will permit filling up of vacancies within 30 days from the

date of sending the proposal by the HEI, failing which it would be considered as deemed to be approved.

Time frame : Within next 30 days

S.No. : 3. : Activity : Release of advertisement for vacancies

Description : Advertisement of vacant posts in the National Dailies, Employment News and HEI Website with one month's notice period for receiving applications.

Time frame : Within next 15 days.

S.No. : 4. : Activity : Constitution of Selection Committee

Description : Constitution of Selection Committee as per the provisions made under the Acts and Statutes of the HEI.

Time frame : Within next 15 days. This may be done simultaneously with Activity No. 2 and 3 above

S.No. : 5. : Activity : Fixing of Dates of the Selection Committee meetings

Description : Fixing of dates of the Selection Committee and confirmation from Members for attending the selection process.

Time frame : Within next 15 days

S.No. : 6. : Activity : Scrutiny of Applications

Description : Scrutiny of applications and issue of interview letters to shortlisted candidates and uploading on HEI website.

Time frame : Within next 30 days

S.No. : 7. : Activity : Conduct of interviews

Description : Conduct of interview and selection of candidates by the Selection Committee.

Time frame : Within next 30 days

S.No. : 8. : Activity : Approval of the Competent authority

Description : Approval of statutory authority of the HEI and issue of appointment letter and uploading on HEI website and online portal.

Time frame : Within next 30 days

The selection process should be strictly in accordance with the University Grants Commission (Minimum Qualifications for Appointment of Teachers and other Academic Staff in Universities and Colleges and other Measures for the Maintenance of Standards in Higher Education) Regulations, 2018 and as amended from time to time.

Violations of the aforesaid Guidelines may lead to appropriate action by the UGC against the institutions including withholding the grants.

Secretary
University Grants Commission

UNIVERSITY GRANTS COMMISSION

1. VACANCY POSITIONS

(i) FACULTY :

Name of the Post	No. of Sanctioned posts	Details of Sanctioned strength as on 31.03.2024								Details of Existing strength 31.03.2024								Vacant positions as on 31.03.2024							
		GEN	SC	ST	OBC	EWS	PWD	TG	TOTAL	GEN	SC	ST	OBC	EWS	PWD	TG	TOTAL	GEN	SC	ST	OBC	EWS	PWD	TG	TOTAL
Professor																									
Assoc. Prof.																									
Asstt. Prof.																									
Total																									

Note : The reservation for Physical with Disabilities (PWD) is to maintain horizontal.

Gender-wise Existing Faculty strength as on 31.3.2024

Name of the Posts	General			SC			ST			OBC			EWS			PwD			TG	Total			
	1			2			3			4			5			6			7	8			
	M	W	T	M	W	T	M	W	T	M	W	T	M	W	T	M	W	T		M	W	TG	T
Professor																							
Assoc. Prof.																							
Asstt. Prof.																							
Total																							

Reasons for not filling up the teaching positions and action taken by the University to fill up the vacancies.

(2)

UNIVERSITY GRANTS COMMISSION**SECRETARY : PROF. RAJNISH JAIN,**(Ministry of Human Resource Development,
Govt. of India)

Bahadur Shah Zafar Marg, New Delhi-110002

Ph.011-23236288/23239337 Fax : 011-2323 8858

E-mail : sacy.ugc@nic.in D.O.No.1-14/2019(CPP-II)

31 July, 2019**Ref : Recruitment of Faculty in Universities, Colleges and Institutions Deemed to be Universities.**

Respected Sir/Madam,

Kindly refer to this office letter dated 4th June, 2019 regarding **Guidelines for Recruitment of Faculty** in Universities, Colleges and Institutions Deemed to be Universities (copy attached). Shortage of quality teaching faculty in Higher Educational Institutions is affecting the quality of higher education. In this regard, once again I am to request you that the recruitment process should be completed as per the schedule specified in the guidelines.

All the Universities and its affiliated colleges are requested to ensure that the details of all the vacant posts, along with the reservations and advertisement details are uploaded on the online portal <https://nherc.in>

With Kind Regards,

Yours Sincerely,
(Rajnish Jain)

To,

The Vice-Chancellors of all Universities/The Director of all the Institutions

Copy to : (1) The Publication Officer, Website Division, UGC, New Delhi.

(Dr.(Mrs.) Renu Batra)
Additional Secretary-I

(3)

UNIVERSITY GRANTS COMMISSION**SECRETARY : PROF. RAJNISH JAIN,**(Ministry of Human Resource Development,
Govt. of India)

Bahadur Shah Zafar Marg, New Delhi-110002

Ph.011-23236288/23239337 Fax : 011-2323 8858

E-mail : sacy.ugc@nic.in D.O.No.1-14/2019(CPP-II)

7 August, 2019

Respected Sir/Madam,

This is in continuation to this office letter dated 31st July, 2019 regarding **Recruitment of Faculty** in Universities, Colleges and Institutions Deemed to be Universities. All the Universities and its affiliated colleges were requested to upload the details of all the vacant posts, along with the reservations and advertisement details on the online portal <https://nherc.in>. Now, the deadline for filling up of information on the Faculty Portal has been extended till 10th August, 2019.

All the Universities and its affiliated colleges are requested to upload the details on the above portal positively by 10th August, 2019.

With kind regards,

Yours Sincerely,
(Rajnish Jain)
Secretary UGC

To,

The Vice-Chancellor of all Universities.

(4)

UNIVERSITY GRANTS COMMISSION**SECRETARY : PROF. RAJNISH JAIN,**(Ministry of Human Resource Development,
Govt. of India)

Bahadur Shah Zafar Marg, New Delhi-110002

Ph.011-23236288/23239337 Fax : 011-2323 8858

E-mail : sacy.ugc@nic.in D.O.No.1-14/2019(CPP-II)

5th September, 2019**Subject : Recruitment of Faculty in Universities, Colleges and Institutions Deemed to be Universities.**

Respected Sir/Madam,

Kindly refer to this office letter dated 31st July, 2019 and 7th August, 2019 (copy enclosed) regarding Recruitment of Faculty in Universities, Colleges and Institutions Deemed to be Universities.

In this regard, all the Universities and their affiliated Colleges are requested to upload the details of all the vacant posts, along with the recruitment process on University Activity Monitoring portal of UGC at <https://www.ugc.ac.in/uamp/> on or before 20th September, 2019.

With kind regards,

Yours Sincerely,
(Rajnish Jain)

To : The Vice-Chancellor of all Universities/The Director of all the Institutions

(5)

UNIVERSITY GRANTS COMMISSION**SECRETARY : PROF. RAJNISH JAIN,**(Ministry of Human Resource Development,
Govt. of India)

Bahadur Shah Zafar Marg, New Delhi-110002

Ph.011-23236288/23239337 Fax : 011-2323 8858

E-mail : sacy.ugc@nic.in D.O.No.1-14/2019(CPP-II) :

22nd October, 2019**Subject : Recruitment of Faculty in Universities, Institutions Deemed to be Universities and Colleges.**

Respected Sir/Madam,

Kindly refer to this office letter of even number dated 4th June, 2019, 31st July, 2019, 7th August, 2019 and 5th September, 2019 (**Copies enclosed**) regarding Recruitment of Faculty in Universities, Institutions Deemed to be Universities and Colleges.

All the Universities, Institutions Deemed to be Universities and Colleges are expected to adhere to the UGC Guidelines for Recruitment of Faculty in letter and spirit and take steps to ensure that the vacancies are filled at the earliest.

As the shortage of quality teaching faculty in Higher Education Institutions is a major concern and requires to be addressed immediately for improving the quality of Higher Education, you are once again requested to take serious steps to ensure that the vacant positions in your University as well as colleges affiliated to your University are filled at the earliest and the status of the **recruitment process** is uploaded on the University Activity Monitoring Portal of UGC at <https://www.ugc.ac.in/uamp/> on or before **10th November, 2019**.

Delay in filling up of the vacant positions of faculty will be viewed seriously and may lead to appropriate action by the UGC against such institutions.

With kind regards,

Yours sincerely,
(Rajnish Jain)

To

The Vice-Chancellors of all Universities.

(6)

UNIVERSITY GRANTS COMMISSION
SECRETARY : PROF. RAJNISH JAIN,
 (Ministry of Human Resource Development,
 Govt. of India)
 Bahadur Shah Zafar Marg, New Delhi-110002
 Ph.011-23236288/23239337 Fax : 01 1-2323 8858
 E-mail : sacy.ugc@nic.in D.O.No.1-14/2019(CPP-II)

26th November, 2021

Subject : Recruitment of Faculty in Universities, Institutions Deemed to be Universities and Colleges.

Respected Sir/Madam,

Kindly refer to this office letter of even number dated 4th June, 2019, 31st July, 2019, 7th August, 2019, 5th September and 22nd October, 2019 (copies enclosed) regarding Recruitment of Faculty in Universities, Institutions Deemed to be Universities and Colleges.

All the Universities, Institutions Deemed to be Universities and Colleges are **once again requested to ensure the implementation of UGC Guidelines for Recruitment of Faculty in letter and spirit and take steps to fill up the vacancies at the earliest.**

You will appreciate that faculty members are the pillars of all academic processes and have the crucial responsibility to develop programme specific curriculum, effective implementation of teaching-learning and evaluation process. They are the one who create conducive learning environment in the institution and develop students as responsible members of society. The most important factor in the success of higher education institutions is the quality engagement of its faculty.

The shortage of faculty in Higher Education Institutions is a major concern and requires to be addressed on priority for improving the quality of Higher Education. You are, therefore, once again requested to take appropriate steps for faculty recruitment at the earliest in your university as well as in the affiliated colleges.

All the universities and their affiliated colleges are also requested to ensure that the details of all the vacant teaching posts, along with the reservations and advertisement details are uploaded on the University Activity Monitoring Portal

of UGC at <https://www.ugc.ac.in/uamp/> on or before **31st December, 2021.**

With kind regards,

Yours Sincerely,

(Rajnish Jain)

Encl : As above
The Vice-Chancellors of All Universities
The Principals of all Colleges/ Institutes

(7)

UNIVERSITY GRANTS COMMISSION

SECRETARY : PROF. MANISH R. JOSHI
 (Ministry of Education, Government of India)
 Bahadur Shah Zafar Marg, New Delhi-110002
 (Ph):011-23236288/23239337
 (E-mail) : secy.ugc@nic.in

D.O. No. 1-14/2019(CPP-II) (C.No.146777)

16th July, 2024/ 25 आषाढ 1946

Subject : Recruitment of Faculty in Universities, Institutions Deemed to be Universities and Colleges.

आदरणीय महोदया/महोदय,

Kindly refer to this office letter of even number dated 4th June 2019, 31st July, 2019, 7th August, 2019, 5th September, 2019, 22nd October, 2019 and 26th November, 2021 (Copies enclosed) regarding Recruitment of Faculty in Universities, Institutions Deemed to be Universities and Colleges.

All the Universities, Institutions Deemed to be Universities and Colleges are once again requested to **take serious steps to ensure that the vacant positions in your university as well as in the colleges affiliated to your university are filled at the earliest** and the status of the recruitment process is uploaded on the University Activity Monitoring Portal of UGC at <http://www.ugc.ac.in/uamp/> on or before 31st July, 2024.

सादर,

भवदीय,
(मनिष जोशी)

सेवा में, सभी विश्वविद्यालयों के कुलपति सभी महाविद्यालयों / संस्थानों के प्राचार्य

Take serious steps to ensure that the vacant positions in your university as well as in the colleges affiliated to your university are filled at the earliest.

(विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे दिनांक १६ जुलै २०२४ रोजीचे आदेश पहा)

NUTA BULLETIN (Official Journal of NAGPUR UNIVERSITY TEACHERS' ASSOCIATION) **EDITOR :** Prof. Vivek S. Deshmukh, Balaji Society, Yavatmal 445 001. **PUBLISHER :** Dr. Prakash Tayade , 55, "Aai" Dr. Punjabrao Deshmukh Colony, Near V.M.V. Campus, Amravati 444 604 Published at NUTA Bulletin Office, Shikshak Bhavan, Sant Gadge Baba Amravati University Campus, **Amravati- 444 602. PRINTED AT** Bokey Printers, Gandhi Nagar, Amravati. (M.S) **REGD NO. MAHBIL/2001/4448** Postal Registration No. AMT/RNP/78/2024-26 (Uploaded on www.nuta.in on 06.08.2024) Price : Rs. Five / Name of the Posting office : **R.M.S. Amravati.** Date of Posting : **15.08.2024**

If Undelivered , please return to : NUTA Bulletin Office, Shikshak Bhavan, Sant Gadge Baba Amravati University Campus, Amravati- 444 602.

To,.....

.....

.....

.....